

การต้อนรับ “ซีเรีย” กลับคืนสู่สันนิบาตอาหรับ

ในปี ๒๐๑๑ ประชาชนชาวซีเรียได้ชุมนุมประท้วงเพื่อขับไล่รัฐบาลของประธานาธิบดีบาชาร์ อัล อัสซาด เนื่องจากปัญหาภายในประเทศ จนนำไปสู่การเกิดสงครามกลางเมือง ที่บ้านปลายจนมีผู้เสียชีวิตและสูญหายกว่า ๕๐๐,๐๐๐ คน ทำให้ซีเรียถูกระงับสถานะการเป็นประเทศสมาชิกสันนิบาตอาหรับ จนระยะเวลาผ่านมา ๑๒ ปี ตะวันออกกลางได้มีมติครั้งประวัติศาสตร์ คืนสถานะให้แก่ซีเรีย และเชื่อมสัมพันธ์ภาพกับหลายๆ ประเทศ ซึ่งอาจจะสะท้อนให้เห็นถึงสัญญาณที่ดีของการสร้างความเป็นเอกภาพของกลุ่มประเทศในตะวันออกกลาง

องค์การสันนิบาตอาหรับ

องค์การสันนิบาตอาหรับ (The Arab League: AL) หรือองค์การ “สันนิบาตแห่งรัฐอาหรับ” (The League of Arab States: LAS) เป็นองค์การระหว่างประเทศในระดับภูมิภาคที่มีความเก่าแก่ที่สุดในโลกอาหรับ จัดตั้งขึ้นบนพื้นฐานของชาติพันธุ์ ภาษา และวัฒนธรรมของอาหรับที่มีร่วมกัน

LAS ถูกจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการในช่วงปลายสงครามโลกครั้งที่ ๒ ณ กรุงไคโร ประเทศอียิปต์ เมื่อ ๒๒ มีนาคม ๒๔๘๘ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และประสานนโยบายของรัฐสมาชิกเพื่อให้บรรลุความร่วมมือระหว่างกัน ตลอดจนถึงพิทักษ์เอกราชและอธิปไตย รวมทั้งพิจารณาประเด็นปัญหาที่เป็นข้อห่วงกังวลซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์รัฐสมาชิก ปัจจุบันประเทศสมาชิกมี ๒๒ ประเทศ ครอบคลุมประเทศในตะวันออกกลาง แอฟริกาเหนือ และบางประเทศในแอฟริกา ได้แก่ แอลจีเรีย บาห์เรน คอโมโรส จิบูตี อียิปต์ อิรัก จอร์แดน คูเวต เลบานอน ลิเบีย มอริเตเนีย โมร็อกโก โอมาน ปาเลสไตน์ กาตาร์ ซาอุดีอาระเบีย ซอมาเลีย ซูดาน ซีเรีย ตูนิเซีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และเยเมน โดยทุกประเทศเป็นสมาชิกองค์การความร่วมมืออิสลาม (OIC) นอกจากนี้ยังมีประเทศผู้สังเกตการณ์ ๕ ประเทศ ได้แก่ อาร์เมเนีย บราซิล เปรู อินเดียน และเวเนซุเอลา และล่าสุด LAS ได้คืนสถานะการเป็นสมาชิกให้แก่ซีเรียภายหลังจากการระงับไป ๑๒ ปี จากเหตุการณ์สงครามกลางเมืองในซีเรีย

สงครามกลางเมืองในซีเรีย

ในปี พ.ศ.๒๕๕๔ ท่ามกลางกระแสของ “Arab Spring” ประชาชนชาวซีเรียกำลังประสบกับปัญหาอัตราก้าวหน้าที่สูง ปัญหาการทุจริต และการขาดเสรีภาพทางการเมือง ทำให้กลุ่มผู้ประท้วงเรียกร้องรัฐบาลให้ปฏิรูป ปลดปล่อยนักโทษการเมืองและให้มีการเลือกตั้งเสรี พร้อมจัดตั้งรัฐสภาที่เป็นตัวแทนของประชาชน แต่รัฐบาลภายใต้การนำของประธานาธิบดีบาชาร์ อัล-อัสซาด เห็นว่า หากซีเรียปกครองด้วยประชาธิปไตยแบบตะวันตกจะยิ่งทำให้ประเทศอ่อนแอจึงปฏิเสธข้อเรียกร้องของฝ่ายต่อต้าน จนนำไปสู่เหตุใช้กำลังในการปราบปรามต่อต้านอย่างรุนแรงจนบานปลายให้เกิดผู้เสียชีวิต

ต่อมาได้มีการจัดตั้งกองกำลังปลดปล่อยซีเรีย (Free Syrian Army) ของฝ่ายที่ต้องการโค่นล้มเผด็จการเพื่อต่อสู้กับรัฐบาลซีเรีย ความขัดแย้งบานปลายกลายเป็นสงครามกลางเมือง (Civil War) ภายในประเทศ ก่อนที่จะถูกซ้อนทับด้วยปัญหาการก่อการร้าย ปัญหาชาวเคิร์ดที่ต้องการจะแยกตัวออกจากซีเรียและปกครองตนเอง ความขัดแย้งระหว่างอิหร่านและกลุ่มรัฐอ่าวอาหรับ (Gulf Cooperation Council) ที่นำโดยซาอุดีอาระเบีย รวมถึงผลประโยชน์ของมหาอำนาจอื่นๆ ในตะวันออกกลางโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและรัสเซีย จนกลายเป็นสงครามตัวแทน (Proxy War) ในที่สุด ซึ่งมีผู้เสียชีวิตและสูญหายชาวซีเรียมากกว่า ๕๐๐,๐๐๐ คน โดยมีตัวแสดงที่สำคัญนั่นคือ รัฐบาลของซีเรียที่ต่อสู้กับผู้ก่อการร้ายที่หลายประเทศโดยเฉพาะซาอุดีอาระเบียกับตุรกีสนับสนุนงบประมาณและอาวุธแก่ผู้ก่อการร้ายให้เข้ามาก่อเหตุในซีเรีย

และชาติตะวันตกที่สนับสนุนทางการเมืองแก่กลุ่มก่อการร้ายเหล่านี้ จึงทำให้ยังไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยสันติวิธี แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไป ๑๐ กว่าปี สถานการณ์และท่าทีของผู้นำประเทศต่างๆ ที่มีต่อซีเรียเริ่มเปลี่ยนแปลงไป โดยเมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๖ ท่ามกลางการประท้วงและต่อต้านของประชาชนชาวซีเรีย ประเทศในภูมิภาคใกล้เคียงกลับเริ่มหันมาสานสัมพันธ์กับซีเรีย โดยเริ่มจากการให้ความสำคัญในประเด็นผู้พลัดถิ่น ความมั่นคงและด้านเศรษฐกิจ อีกทั้งในปัจจุบันการต่อสู้ระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายต่อต้านมีท่าทีที่สงบลง เว้นพื้นที่ขนาดใหญ่ในภาคเหนือของประเทศที่รัฐบาลยังคงไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งยังไม่เห็นท่าทีที่จะแก้ไขหรือหาทางออกได้

การฟื้นฟูความสัมพันธ์ชาติอาหรับ-ซีเรีย

ที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ LAS ณ กรุงโคโร ของอียิปต์ เมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๖ มีมติในการคืนสถานะการเป็นสมาชิกสันนิบาตอาหรับให้แก่ซีเรีย เป็นครั้งแรกในรอบ ๑๒ ปี โดยให้ถือว่าเป็นสมาชิกผู้มีอำนาจเต็มของสันนิบาตอาหรับที่มีสิทธิเข้าร่วมประชุม ออกเสียง และลงมติ เช่นเดียวกับสมาชิกทุกประเทศ นอกจากนี้ยังเป็นการเปิดทางให้ ประธานาธิบดี บารซาร์ อัล-อัสซาด ผู้นำซีเรีย เข้าร่วมการประชุมสุดยอดผู้นำ LAS ที่ซาอุดีอาระเบีย ในวันที่ ๑๙ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๖ ทั้งนี้ การฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างชาติอาหรับกับซีเรียเกิดขึ้นหลังเหตุแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ในตุรกีและซีเรียและการกลับมาฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างซาอุดีอาระเบียและอิหร่านโดยมีจีนเป็นคนกลาง ซึ่งอิหร่านเคยเป็นผู้สนับสนุนรัฐบาลซีเรียมาโดยตลอดของการทำสงครามกับกลุ่มผู้ต่อต้าน

อย่างไรก็ตาม แม้ LAS จะมิตคืนสถานะสมาชิกให้แก่ซีเรีย แต่ทางการจอร์แดน คูเวต และกาตาร์ ต่างแสดงจุดยืนคัดค้านการที่ผู้นำซีเรียจะเข้าร่วมการประชุมสุดยอดผู้นำ LAS โดยให้เหตุผลว่ารัฐบาลซีเรียต้องดำเนินการตามแผนการสันติภาพอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมเสียก่อน ขณะที่ LAS ยืนยันว่าจะเดินทางแนวทางนี้ต่อไป โดยเฉพาะเหตุหายนะภัยจากแผ่นดินไหว แสดงให้เห็นว่านานาชาติยังขาดความชัดเจนที่จะนำไปสู่ทางออกในวิกฤตซีเรีย ซึ่งทำให้เกิดผลกระทบในทางลบอย่างมากต่อประเทศเพื่อนบ้านและชาติอาหรับ

ทั้งนี้ประเทศที่เดินทางฟื้นฟูความสัมพันธ์ก่อน LAS คือ ซาอุดีอาระเบีย ซึ่งจากที่เคยต่อต้านการฟื้นฟูความสัมพันธ์กับซีเรียมานาน ได้นำร่องในการสานสัมพันธ์ไปก่อนแล้วเมื่อช่วงเดือนเมษายน พ.ศ.๒๕๖๖ อีกทั้งยังมีการส่งคณะผู้แทนทางการทูตกลับไปยังซีเรีย และจะหาทางพัฒนาการปฏิบัติการร่วมอาหรับ

บทวิเคราะห์

เหตุการณ์สงครามกลางเมืองในซีเรียได้มีท่าทีที่จะสงบลง โดยประธานาธิบดีบารซาร์ อัล-อัสซาด สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ จนทำให้กลุ่มประเทศในภูมิภาคมีการทบทวนและต้อนรับซีเรียคืนสถานะสู่สมาชิกสันนิบาตอีกครั้ง ได้แสดงให้เห็นถึงสัญญาณของการสร้างความเป็นเอกภาพของกลุ่มประเทศในตะวันออกกลางที่สามารถรวมตัวกันได้ของกลุ่มประเทศที่เคยมีความขัดแย้งโดยเริ่มต้นมาจากการฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างประเทศซาอุดีอาระเบียและอิหร่าน ที่มีจีนเป็นตัวกลางทางการทูตที่เชื่อมความสัมพันธ์นี้ จึงทำให้ทั้งสองประเทศสามารถเจรจาเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งลงได้

นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นอีกว่า บทบาทของสหรัฐฯในปัจจุบันที่มีต่อภูมิภาคตะวันออกกลางกำลังมีท่าทีลดลงอย่างเห็นได้ชัด โดยมีอิทธิพลของเงินเข้ามาแทนที่และเป็นไปในทิศทางด้านเศรษฐกิจมากกว่าสร้างความขัดแย้งหรือการใช้ความรุนแรง รวมถึงการสร้างร่วมมือกันระหว่างจีน อีฟกานีสถาน และปากีสถาน ซึ่งเป็นการขยายอิทธิพลทั้งในภูมิภาคตะวันออกกลางและเอเชียใต้และบทบาทรัสเซียซึ่งเป็นพันธมิตรกับจีนมาอย่างยาวนาน ก็อยู่เบื้องหลังและให้การสนับสนุนซีเรียรวมถึงประเทศอื่นๆ ในตะวันออกกลางมาโดยตลอด ดังนั้น จึงต้องติดตามอย่างใกล้ชิดถึงสถานการณ์ในตะวันออกกลางที่อาจเกิดการเปลี่ยนแปลงได้อีก รวมไปถึงอาจกลายเป็นพื้นที่การแข่งขันที่เข้มข้นระหว่างจีนและสหรัฐฯ ทั้งในด้านความมั่นคงและด้านเศรษฐกิจ

ข้อเสนอแนะ

จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคตะวันออกกลางอาจไม่ได้ก่อให้เกิดผลกระทบโดยตรงต่อไทย แต่ก็มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสัมพันธ์ภายในโลกมุสลิมประเทศไทยในฐานะที่เป็นประเทศสังคมพหุวัฒนธรรม ดังนั้นควรติดตามสถานการณ์ในภูมิภาคตะวันออกกลางอย่างใกล้ชิดซึ่งไทยอาจจะต้องอาศัยความร่วมมือภายใต้กรอบของความเป็นมุสลิม เพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อาทิ ความร่วมมือด้านข่าวกรอง และการต่อต้านการก่อการร้าย เป็นต้น รวมไปถึงการเป็นภูมิภาคที่มีอิทธิพลด้านพลังงานนอกจากนี้หากภูมิภาคตะวันออกกลางมีความเป็นเสถียรภาพและมีความเป็นเอกภาพขึ้นและความขัดแย้งลดลงประเทศไทยสามารถที่จะแสวงหาความร่วมมือกับกลุ่มประเทศ

ในสันนิบาตอาหรับได้ทั้งด้านการเมือง ด้านความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมได้ในอนาคต

ที่มา : <https://prachatai.com/journal/2023/01/102289/> / <https://thestandard.co/syria-war-in-expert-opinion/> / <https://intsharing.co/league-of-arab-states-las#1611818440424-e9eee6e9-4779/> / <https://www.naewna.com/lady/730585/> / <https://www.thaipost.net/columnist-people/352864/> / <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG23051108474757> / <http://www.ias.chula.ac.th/ias/en/Article-Detail.php?id=42>